

AKERT ERŐSEBB, MINT VALAHA. ZSÁLYÁK PIROSSal kiabálnak; a virágágyak szegélyén koszorúban tör elő a kék agerátum, s a hőség rozsdás sávokat rajzol köréje. A gesztenyefák számtalan lombtenyérrel kapkodják a levegőget. A fenyőfák némán masíroznak fel a dombra, de a fehér juharfa levele örökké rezeg mellettük, mint egy elhagyott menyasszony. Augusztus van a kastély mögötti domboldalon.

Lizó a hársfasorban sétált. Itt, a fiatal fák félhomályában, megpihen a nyár. Odébb a napon, a perzselődő gyepesek és a vén fák félhomályában is megpihen a nyár. Odébb a napon, a perzselődő gyepesek és a vén fák sötétje körül dúl a harc: a fény és árnyék, a harsogó színek és szagok csatája. Erős a kert. De hiába birkózik Lizóval, nem tudja többé leteríteni, magába olvasztani. Valami, ami Lizóban van, de mégsem azonos vele, ellenáll a támadásnak. Kifeszítve lebeg két vetélkedő világ között. Mit jelent ez az elidegenedés? Hiszen az otthoni perspektívából már valótlannak látja az elmúlt fél esztendő eseményeit. Az az asszony, aki ott raboskodott a pesti lakásban, nem is ő volt. Idehaza Liszán ismét a régi lehetne. De az otthoni kitárulkozás, a belefeledkezés öröme elmaradt. Magára hagyottan bolyongott a kert mágikus szertartásai közt.

Asszonyi élete kitépte kertje lángjaiból, de nem hozott neki semmit. Mégiscsak történt vele valami, másállapotba került. Valóság volt ez a néhány pesti hónap; valóság Jenő is, akit félretolt lelke rejtett zugába, s csak néhanapján veszi elő, hogy kissé saj-

nálja. Mert Jenő búsul utána. Csökönyösen vakációnak tekinti felesége hazamenekülését, és visszavárja, mamának írott levelei szerint, bár feleségének nem ír. Lizó cipője orrával bökdöste a lépte alatt táncoló naptallérokat. Hogy lehessen visszamenni oda, ahol sohasem volt az ember? De ha sohasem volt ott, mért nincs most idehaza Liskán? Megváltozott. Még ijesztőbb: Liszka változott meg. Mialatt a gyermek a földön kuporog, a feje felett sárgulnak a fák. Sötétben megváltoznak a képek. Semmiről se vegye le az ember a szemét. Már nem a világ, csak Liszka. Lizó saját magát is elhagyta, amikor elment a kertjéből. De csoda nem történt vele. A testi szerelem talán csak megváltoztat, de nem vált meg senkit. A megváltás éppen arra való, hogy kiváltsa az embert a változásból. Ezt talán csak Aranyossy László tudná megmagyarázni, aki mindent megértett első találkozásukkor, még azt is, amit Lizó rá sem ért neki elmondani. Éppen ma jött meg a válasz Lászlónak írt levelére: beígéri látogatását őszre, sőt engedelmet kér, hogy magával hozhassa barátját, a költőt, akit már említett. Egy igazi eleven költő, akinek kinyomtatják a verseit! Olvasni fognak hármásban. Lizó is előveheti azt a titkos füzetet, amelyben próbálkozásait rejtegeti.

– Barátaim jönnek látogatóba – mondotta hangosan a faszornak, és úgy érezte, hogy most vár először valóban mértékére szabott barátokat. Berti bácsi és a többi varázsló természetesen meghitt pillérei életének, de öregek, és csak azt tudják szeretni, ami már megvan. Sőt, így áll ez az idejáró fiatalokkal is. Péterfy, Bachó Klári, Hudák, mindannyian csak azt a „megvan”-t szeretik, amit Lizó is szeret, de semmi egyebet. Pedig mindig többet kellene szeretni, hogy az is „megvan”-ná váljék, ami még nincs meg. Faludi Ákos, az megint egész más. Az csupa újat akar, de nem olyat, ami a múltból ered. Lizó pedig csak olyan jövőt akar, ami teljesen a múltból nő ki, mint a friss hajtás a régi törzsből. Most például ő maga bújjik ki a múltból. Ez nehéz művelet, amihez segítségre van szükség, barátokra. Mert a barátság: közösen akarni azt, ami még nincs, de készül. Úgy, ahogy Lizó és a teste együtt csinálják a kisgyereket.

A faszor végén a sóhajok hídja állította meg. Mama nevezte el így ezt a kőhidat, mert a fiatalok estefelé ide menekültek ábrándozni, sóhajtozni. Mama nem engedte, hogy a lányok és a fia-

talemberek naplemente után együtt elkalandozzanak a park távol eső részeibe. A terasz alatt kezdődő hársfasort jelölte ki esti sétahelyül. Onnét a beszélgetés felhangzott az öregekhez, és a konyhaház sarkához erősített petróleumlámpa fénye jó darabon elkísérte a lányok világos ruháját. Ez a fasor nem vezet sehova, mert a híd egy sovány kis vízeret ível át, csak azért, hogy aztán egy vasrácsos kapunak vetődjek neki. A kaput István éjjelnappal elzárva tartotta, vasmarokkal szorítva ki kertjéből a túlnan terjengő elhanyagolt gazdasági udvart. Így hát a sóhajok hídjá, mint sok jelentős emberi építmény, céltalan és semmibe se torkollik. A fasor két utolsó fája ráhajlik a köpárkányra; virítás idején mézes illat keveredik a közeli trágyadomb szagával. Ősszel szél sivit be a nagyudvar felől. Elsodorja a laza kocsányú leveleket, összekócolja a lányok haját és elnyeli a suttogást. Innen már különben sem hatol el a hang a teraszig.

Lizó a párkányra könyökölt. Gyerekkorában magányos irigységgel leste itt a nagylányok és legények tereferéjét. Később Hudák Pistával beszélgettek kettesben a hídon, de az nem számított. Jenő pedig sosem vele, mindig a felnöttebb lányokkal mulatott, és még jegyességük alatt sem jutott eszébe Lizóval csilagfénynél édelegni.

Forróság áradt Lizó felé a fátlan gazdasági udvarból. Lehuntya a szemét. Váratlanul beléhasított a vágy, hogy Józsival könyökölhessen itt a hídon, hogy ajka rögtön Józsi ajkához érjen. Valami arra készítette, hogy végighúzza kezét enyhén domborodó hasán. Összerezcent, nagyon halk, nagyon gyenge mozgást érzett a tenyere alatt, mintha belülről kopognának a hasfalán. Haja tövéig elsápadt: Jenő gyermeke akkor mozdult meg benne először, amikor Józsira gondolt.

Ezentúl többé sosem érezte Józsi jelenlétét a sóhajok hídján. Csak éppen gondolt rá, mint valakire, aki a múlté. Vele és János-sal jártak ide hármásban. A két fiatalember vitatkozott, és álmaik jövődöbeli Magyarországot építgették. Lizó csak elvéve szólt hozzá beszélgetésükhöz. Mindig Jánosba karolt bele, aki középtűt lépkedett. Bátyja tulajdonképpen őrizte őt. Szerelmes féltékeny porkolábja volt, el akarta zárni a többiektől. De a királylány lebocsátja hosszú hajfonatát a toronyból, és azt vonja föl magához az eleven kötélhágcsón, akit kiszemelt magának. Még-

sem az igazit vonta fel. A mesében is lehet tévedés?... Mi lenne, ha László és a költő éppen akkor állítanának be Liszkára, amikor János is idehaza lesz? Hátha őtőlük is el akarja majd választani? Hátha nem egyeznek, hátha éppenséggel ki nem állhatják egymást? Azon kapta rajta magát, hogy legjobban szeretné, ha János mostanában nem is jönne haza. Megrémült, mert először esett meg vele, hogy bátyját elkívánta magától. Nem is oly rég, amikor János Edelstein nagypapa temetésére érkezett Pestre, szívrepesve várta a jöttét. Ujjongva rohant elébe az ajtóhoz. Megölelték egymást, János nagy veres keze gyöngéden lapigatta a hátát. Vigyázz, incselkedett, ne üss rám nagyot, mert kisbabát várok. Erre János öröme határt nem ismert. – Lizóm, kishúgom – mondta esetenül topogva –, hát ez szép, hát ez jó! Boldog vagy, ugye, boldog? – De hamar észrevette, hogy Lizó nem osztja hangulatát. Megütközött kihívó, kemény arckifejezésén. Gyöngéden eltolta magától, hogy jobban szemügyre vehesse, de még akkor sem engedték el egymás kezét. – Boldog vagy? – ismételte János, de most már aggódó hangon. – Igen is, nem is, a babának örülök. – Magaddal nem örülsz, a saját életeddel? – Kézen fogva, mint két kisgyerek, mentek a lakószobába. János gyanakodva mustárta a túl csinos bútorzatot. – Ez a szoba olyan, mintha senki se lakná. – Jánosnak hazudni? Lehetetlenség. Nem is lakom itt igazán. Ha megsegít az Isten, hazamegyek Liszkára. János megdöbbsent, faggatta, Lizó lesütötte a szemét. Ne kérdezz, tán csak néhány hétre, de talán végképpen, majd kiderül... – Megbántott? – hördült fel János – rosszul bánt veled? – Dehogyan bánt velem rosszul, csak éppen, hogy olyan amilyen: idegen. – János arca eltorzult a fájdalomtól. – Nem szereted már a férjedet? – Lizó farkasszemet nézett bátyjával. – Azt hittem, hogy szerelmes vagyok belé, mert jóképű, mert tetszett nekem; kívántam, ahogy ti fiúk megkívántok egy szép lányt. – Hogy beszélsz, Lizó? Ez nem tisztességes asszonyhoz illő beszéd. – Tán nem születtem tisztességes asszonynak. Még nem tudom, mire jöttem a világra, csak azt tudom, hogy itt vagyok, annyi biztos. – Elnevette magát. De ajkára fagyott a kacaj, mert a falitükrében megpillantotta testvére eltorzult arcát saját nevető képe mögött. Mintha a jövőjüket látta volna meg az üveg lapján. – Az Istenit neki – káromkodott János –, mindig féltettelek Jenőtől! Az én bűnöm,

hogy hozzáengedtelek. – Ne bolondozz, Jánoskám, cseppet se volnék boldogabb, ha Hudák Pistához mentem volna. Azt hiszem, nem vagyok feleségnek való. – János vállon ragadta, megrázta. – Miket beszélsz, mi történt? – Bánj velem csínján, mondtam, hogy gyereket várok. – Erre szegény János térdre esett előtte, átölelte a derekát. – Csak nem történt bajod? Bocsáss meg... – Semmi – felelte. – A díványra ültek, odabújt a bátyjához, könyörgött. – Ne faggass, várj, néhány nap múlva elmondok mindent. – Nem leszek itt, a temetés után rögtön vissza kell mennem Szöllőskére. – Akkor eszméltek rá, hogy meghalt a nagyapjuk. Elszégyellték magukat, mert tisztelték a halált, mint azok, akik még az élet oldalán járnak. Közel öt óra volt már, anyjuk várta őket a halottas házban. Lizó öltözködés közben hallgatta, hogy paskol és szuszog János a fürdőszobában. Ez az ismerős zaj megnyugtatta. Nem félt már semmitől, se Jenőtől, se anyja bánatától; János ott volt mellette, ismét hazai talajon állt. Nem kétkedett abban, hogy Jenő felhánytorgatja majd az örökség ügyét, és akkor ütött a szabadulás órája. Gonosz, önző kívánság, de jólesett. Lizó tudta, hogy senkit se szeret a világon úgy, mint önmagát. De hiszen amúgy is az ő szívében van az egész világ. Hogy szerethetne másé ha önnönmagát nem szereti?...

Mindennek alig néhány hete. Most meg azt kívánja, hogy János ne jöjjön haza vakációra. Hol a régi Lizó? Itt van Liszván, de nem találja a helyét. Még aludni se tud úgy, mint máskor...

Felült ágyában, és gyertyát gyújtott. Mióta hazajött, már nem a régi, de a folyosó túloldaláról nyíló szobában lakott. Ez is sárokszoba volt, de nem a kertre, hanem a virágos udvarra nyílt. Túl az akácsövényen és a falu szalmatetőin a völgy augusztusi hold fényében úszik. Távolban a Beszkidek hegylánca: azelőtt ez volt a világ vége. Most: mintha tejszínű folyó csurogna minden hágón keresztül; elmossa a határokat, idemossa a végtelenséget minden gyötrelmes vágyával. Az ablak vasrácsa is olyan lett, mint a papiroscsipke: elfújható. Lizó kibújt a takaró alól, mezítláb osont át a folyosón, benyitott régi szobájába. Ott minden átrendezőben volt. Klára már a reménybeli unoka fészket készített. Hanem a nagy fekete bőrdívány a helyén állott. Hátha holnapra rendbe zökken minden, ha itt ébred fel, a megszokott helyén? De hátha ezentúl mindig menekülés lesz a sorsa? Hány